

Átkelés víz alatt

Néphadseregünk immár hagyományos komplex hadgyakorlataihoz hozzátartozik a páncélosok folyó alatti átkelése is. A kép a sikeres víz alatti átkelés után készült.

Új formák és módszerek

Ismeretterjesztés a Postás művelődési házban

Szerdán és pénteken tartják az ismeretterjesztő előadásokat a Postás művelődési házban. A közönség, a környéken lakók, a postások és a város minden részéből érkezők megszokták az időpontokat, általában hatvanan, néha többen ülnek be az előadóterembe ilyenkor. Tizenöt év óta októbertől májusig folyik a rendszeres ismeretterjesztés a művelődési házban. Ennyi idő alatt sajátos módszerek és formák kristályosodtak ki.

Amikor a vezetőség afféle belső használatra-hasznosításra szánt áttekintést végzett az évi munkáról, nem beszéltek egyedülálló eredményekről. Számok, tények, előadáscímek között azonban a kívülről figyelemre érdemes, újszerű megoldásokra bukkant, olyan gyakorlati fogásokra, amelyek máshol is hasznosíthatók.

Természetesen előadásorozatotok szerveznek itt is, mint sok más művelődési házban. Eldönthetetlen, hogy tudatos figyelem, vagy spontán módon alakult gyakorlat követelménye: itt sikerült elkerülni, hogy a sorozatok egymástól elkülönülő, nem illeszkedő darabokból, esetleges témájú előadásokból álljanak össze. A választott témákör szakértői, előadói ugyanis veszik a fáradságot és leülnek, hogy meghatározzák az egymást követő előadások rendjét. A közönség ilyen módon folyamatosan egymásra épülő ismereteket szerezhet, nem marad el a sorozat közepén, mert a részismeretek kiegészítést követelnek. A felkeltett kíváncsiság arra készíti az embereket, hogy kérdéseket fogalmazzanak, az előadások légköre pedig arra, hogy fel is tegyék azokat. Az itteni ismeretterjesztő esetek előbb-utóbb az előadó és közönsége párbeszédévé válnak. Egyik sorozatuk címe: Amit a kiskerttulajdonosnak tudni kell. Szakemberek vezetése mellett mindig az éppen aktuális munkamozzanatokról beszélnek, ahogy őstől tavaszig követik egymást a kerti tenivalók. Ha közben jogi kérdések gyűlnek össze, meghívják egy jogászt. Tavaly sokan orvosi kezelésre szorultak a kerttulajdonosok közül, rosszul adagolták a vegyszereket a permetezéshez. Természetes, hogy érdeklődve hallgatják az erről szóló felvilágosítást.

A „rugalmas alkalmazkodás” ilyenféle esetei a többi sorozatra is jellemzőek. A városban szinte egyedülálló kezdeményezés volt például a tudományos intézetek látogatása. Az emberek kíváncsiak a kibernetikai laboratóriumra, a csillagvizsgálóra, vagy az ásványtani múzeumra, de nagyon kevesen

szánják rá magukat, hogy egyedül látogassanak el ezekbe az intézményekbe. Csoportosan kellemesebb, szakértő vezetővel hasznosabb. Régebben is divatos dolog volt, hogy ismert személyiségeket hívtak meg egy-egy estére. A meghívott általában nem nagyon tudta, miről is beszéljen, a közönség pedig megelégedett annyival, hogy a találkozás után elmondhatta, életben, közlőre is látta, akinek eddig csak az arcát, vagy a hangját ismerte tévéből, rádióból. A Postás művelődési ház neves

vendégei jóval látogatásuk előtt írásban megkapják a közönség kérdéseit, mindenki jól jár, ezek az estek valóban tartalmas tapasztalatcserékké válnak.

„Apróságok ezek” — mondják a vezetőség tagjai. Az apró gyakorlati fogások vezetnek azonban az ismeretterjesztő munka új formáinak folyamatos és fokozatos kialakulásához. Úgy tűnik, ebben a művelődési házban ilyen eredménye lesz a vezetőség, a közönség és a TIT jó együttműködésének.

S. E.

Szénsavas csipkeszörp

Az utóbbi évek legjelentősebb exportját az idén bonnyoltotta le a Herbária: külföldi szállításainak értéke félmillió dollárral, mintegy 25—30 százalékkal haladja meg a tavalyit. Változatlanul a kamilla, a majoranna és a csipkebogyó a leggyazdaságosabb exportcikkek, kelendők a különféle gombakészítmények, a vadgesztenye-, a kamilla-, a csipkebogyó- és a

mentakonzentrátumok. Ezekkel a termékekkel az idén jelentkezett külföldön először a Herbária, s a bemutatkozás sikerrel járt. Az új év elején forgalomba hozták a csipkeszörp szénsavval dúsított, hígítás nélkül, azonnal fogyasztható változatát, s később megjelenik a boltokban a cukorbetegeknek készült hasonló szénsavas szörp.

Emlékezés Kodály Zoltánra

Kilencven évvel ezelőtt, december 16-án született Kodály Zoltán. Szülővárosa, Kecskemét jogosan tekintti fiának a mestert, aki ugyan korán elkerült onnan, mégis büszkén vallotta magát Kecskemét szülőföldjének. A város mindig sokat tett Kodály eszméinek terjesztéséért, munkásságának elismeréséért. Elsőként rendezett hangversenyt Kodály Gyermekkariból, itt került később bemutatásra hatalmas kórusműve, a Jézus és a kufárok, és itt jött létre húsz évvel ezelőtt Kodály útmutatása nyomán az első ének-zenei általános iskola. Kodály az énekléssel nemcsak a zenei ízlést akarta fejleszteni, hanem rajta keresztül a gyermeki lélek egészének formálását, a harmonikus személyiség teljes kialakítását tűzte ki célul.

„Zene nélkül nincsen teljes ember. Így tehát magától értetődő volt, hogy a zenét be kell kapcsolni az iskolai tárgyak közé. Nélkülözhetetlen. S kiderült, hogy azokban az iskolákban, ahol a zene mindennapos tárgy, minden egyéb tantárgyat könnyebben tanulnak a gyerekek. Ez nem valami titokzatos varázs, hanem egyszerűen az a mindennapos kis zenével foglalkozás anynyira fölélnéki az elmét, hogy fogékonyabb lesz minden mással szemben is.”

A pedagógus, a zeneszerző és a zenetudós Kodály minden gondolatával és minden tetteivel szinte ugyanazt a célt szolgálta; a magyar népet kiemelni évszázados szellemi elmaradottságából. Megteremtette az új szellemű, népezén alapuló magyar műzenét, és útnak indította a jövő zeneszerző, zeneértő közönségét. Felismerte, hogy a zenére nevelést a gyerekkorban kell elkezdni, éspedig „...a mindenki számára hozzáférhető, ingyenes és mégis legszebb hangszerrrel”: az énekkel. Gyermekkarai különösen jelentősek, mert rajtuk azóta szinte egy énekfőnemzedék nőtt fel. „Akinél nem mindegy, mi lesz itt a zenében egy-két emberöltő múlva, nem mehet el közömbösen az iskola mellett, amikor énekesző hallik ki belőle.” De Kodály nem felülről beszél a gyermekekhez, hanem egyenrangú társaként kezeli őket, ezért nőttek túl gyermekkarai az iskola falain, és váltak a koncerttermek állandó műsorszámává.

Népezeneigűjtésével Ko-

dály a nép évszázados kincseit mentette meg, és műveivel európai rangra emelte a magyar parasztköltésait. Két daljátékában, a Hány Jánosban és a Székelyfőnóban első ízben szólalt meg a magyar népdal az operaszínpadon. A népdalgyűjtéshez az erőt, útmutatást Petőfi és Arany munkássága adta Kodálynak. „A népköltészet az igazi költészet — írja Petőfi Arany-nak —, legyünk rajta, hogy ezt tegyük uralkodóvá. Ha a nép uralkodni fog a költészetben, közel áll hozzá, hogy a politikában is uralkodjék.” „Nemzeti költészet csak azontúl remélek, ha előbb népköltészet virágzott” — válaszolta Arany.

Népezenei felemelése, szellemi megújulása nemcsak népdalfeldolgozásainak, de egész zeneszerzői, pedagógusi és tudományos munkásságának vezérlő elve volt. Értetődő, hogy a Tanácsköztársaság leverése után a zenei direktóriumban betöltött tisztviselése miatt megalázó fejelemi vizsgálatot indítottak ellene. Kodályt a támadások

nem törték meg, „bűneit” emelt fővel vállalta. „...mindezt a munkát az állam támogatása nélkül végeztem. Ez különben egyáltalán nem fizethető meg. Vajon honnan merítettem erőt mindehhez? Kétségtelen, azon hazaellenes lelkületből, melyet rám akarnak bizonyítani. A napi politikával nem foglalkozom. Átvitt értelemben azonban politikai minden taktus, minden népdal, amit feljegyeztem. Szerintem ez a helyes nemzeti politika. A tettek és nem a frázisoké. És ezt üldözik bennem.”

Elszánt hite hatalmas műveltséggel társult. A klasszikus és modern művészet szinte minden ágában egyforma otthonossággal mozgott. Sokkal több volt, mint zeneszerző. A zenén keresztül az egész emberiség haladását akarta szolgálni, népét jobbá, boldogabbá tenni. „Mert az igaz művészet a legnagyobb lendítőerő egy magasabb rendű emberség, az emberhez valóban méltó élet felé.”

Korda Ágnes

Országos jelentőségű ipartörténeti lelet

A maga nemében egyedülálló leleteket tártak fel Bajna határában az esztergomi Balassa Bálint Múzeum régészei. Dózserrel dolgozott a helyi tsz, amikor edénytörödékek és kiégett agyagtárgyak bukkantak felszínre. Azonnal értesítették a régészeket, akik a leletmentés során országos jelentőségű ipartörténeti dokumentumokra bukkantak: két edényégető kemencét találtak.

A nagyobb kemencét, amely öt méter hosszú és két méter széles, a XV—XVI. század fordulóján táján használták. Értékét növeli, hogy boltozatának jelentős része is épen maradt. Száját egymásba rakott cserépfazekakból képezte ki egykori tulajdonosa, néhány méterrel távolabb egy kisebb, bordás rostélyú fekvő kemence maradványait ásták ki. Ebből kész edények, kancsók, edényfedők is előkerültek. Ezek, valamint a tüzelőnyílásban talált üszkös famaradványok arról tanúskodnak, hogy a fazekastelep váratlan pusztítás áldozata lett.

A leletek megerősítik azokat a korábbi kutatásokat, amelyekkel megállapították, hogy az egykori Bajna határában fekvő hét falu egyike, Csamaszombat — később Rimaszombatnak nevezték — állt ott, és a török uralom áldozata lett. A fellelések szerint 1526-ban égették fel a falut a török csapatok, s nyilván akkor kellett hirtelen elhagynia műhelyét a fazekasmesternek is. Csamaszombat emlékét őrzi az az 1734-ben épült barokk műemlék, a címai káptalan, amelynek közelében kerültek napvilágra a fazekaskemencék.

A ritka ipartörténeti emlékek nemcsak a vidék múltjához szolgáltatnak újabb érdekes adatokat, hanem fontos adatokat nyújtanak a középkori fazekasság fejlettségi színvonaláról, munkamódszereiről, technológiájáról. Ezért az országos jelentőségű fazekastelep kutatásait jövőre tovább kívánják folytatni.

BERCZELI A. KÁROLY

Hullámsír

144.

Most már arról is meg volt győződve, hogy rá is sort kerítenek, ha valaki az ő nevét „köpte” be a rendőrségen, persze valószínű, hogy nem ártuló módon, hanem kényszerűségből. S rögtön átvillant az agyán, hogy valóban, hetek óta egyetlen sorát sem válaszolja meg néhány barátja, akikkel az egyetemen a legszorosabb kapcsolatban volt, s azonos volt a felfogásuk is az ország helyzetéről, s a reménytelen állapot orvoslásáról is.

— Miska bácsi — szólalt meg végre —, tudnom kell, hogy kik vitték el, ha segíteni akarunk rajta. Nekem megmondhatja, hiszen én inkább fölneveltettem magam, mintsem hogy magát, meg Pintér néniét kiszolgáltassam. Ó hol van?

— Hát hun vóna? A templomba mönt szöngény. De itt az imádság már nem segít.

— Éjjel vitték el?

— Inkább késő este, de Pista már aludt. Fáradt lehetett. Nekünk is csak beköszönt.

— Azt a tanárfélet nem látta köztük, Miska bácsi, aki itt volt délután?

— Sötét volt, édös fiam, mög nem is ügön néztem én őket. Csak a Pistát. Hároman voltak, de el ne mondd sönkinek. Összeszödték az iratait, nem tudom, mi volt az, mert én sose

néztem, hogy mit csinál, de mög frástudatlan is vagyok. Aztán vasperecöt töttek a csuklójára. — De ettől már ő is elerőtlenedett, és vonagló ajakkal, szípigva fűzte hozzá: — Úgy bizony, Gábor. Azt köllött mögérnöm, hogy a fiamat, a tanár urat, bilincsbé verve vigyék ki innen. — Aztán keserűen kifakadt. — De hát mit csinált? Rosszat nem csinálhatott, annyira üsmeröm a saját fiamat, hogy tudjam, mire képes.

— Miska bácsi, nyugodjon meg — simogatta az öreg göcsörtös kezét a fiú —, félreértés lesz a dologban. Pista ártatlan, s hamarosan kiengedik. Mert ebbe én se törődöm bele, ezt nem lehet annyiba hagyni, ezt szóvá kell tenni illetékes helyen...

— Mondom, hogy mögfenyögettek a titkos rőndérok, hogy ki ne nyissam a számat, mert engöm is becsuknak. Akkor mi lösz velünk? Itt van a víz a nyakunkon, ezt a kis holminkat csak szeretném mögmenteni, ha gyün az ár. Nemrég vágtnak disznót, tudod, tele a palás szalonnával, oldalassal, sonkával, mög zsírral is. Akár mi lösz, önni köll. Mög a fiam könyvei is itt vannak, sok pénzbe kerültek azok, az asszony egyedül mög tőhetetlen.

— Miska bácsi — állt föl a fiú, mert a segítés vágya tombolt benne, s elhatározta, hogy azonnal elmegy Bakay Nándorhoz, s tanácsot kér tőle, esetleg védelmet is, hiszen mégsem lehet valakit gonosztevéként kezelni azért, mert köztársasági föl fogású, de végtére, ezt nem tette még közzé, s így lázadásra sem buzdított senkit. Vagy Pesten közben, míg ő itt a család ügyeit rendezgette, s Etelkával kötött végleges szerelmi kapcsolatot, elmérgéd a helyzet, olyas-

mi történt, amiről ő nem vett tudomást, vagy úgy elfojtották már csirájában, hogy még a saját sem verhetné félre a harangot? A „szájkosár” törvény erre jogot ad még akkor is, ha kistült valami, de államérdék, hogy mindvégig titok maradjon. Ki tudja, micsoda országos nyomozás folyik most, éppen a király ünneplése előtt, hogy mindenkit elnémissanak, aki ebből a szempontból gyanús, s a jóváhis uralkodót harminc év után is bizalmas körben csak „szakállas gyilkosnak” titulálja. S Tisza Kálmán alaposan el van kötelezve az udvarnak, s bizonyára könyvnyű szívvel küldene százakat a börtönbe, esetleg a bitóra is, csak hogy a „főlséget” megkímélje a családástól, de méginkább egy új Libényi-féle merénylettől. — Miska bácsi — nézett gondderhesen az örege —, én azt ajánlom maguknak, hogy amint lehet, pakoljanak föl egy szekerre, s menjenek ki a tanyára. Hol is van a tanyájuk?

— Átokházán — morgott Pintér bácsi.

— Hát oda. A tanyavilág magasabban fekszik, mint a város legnagyobb része, bámi történik is, a holmijuk java mégis megmaradna. Én meg utánajárok a Pista dolgának, ez nekem kötelességem is, mert nekem ő a testvéremnél is kedvesebb. — Egy kicsit elcsuklott az ő hangja is e vallomásnál, de az öreg konokul hördült rá.

— Még azt hinnék, hogy a rőndérok elől szöktünk mög. Nem, fiam, ezt nem tőhetöm. A holminkat, amit tudunk, kiviszöm a tanyára még máma, s az asszony lőhet, hogy kint marad, de én visszagyűvök, mert neköm itt a helyem. Nem vagyok én pocok, hogy elszaladjak, ha baj van. Lösz, ami lösz!

(Folytatjuk.)